

päť princípov protestantskej reformácie

Proces protestantskej reformácie bol naštartovaný 31. októbra 1517 nemeckým augustiánskym mníchom Martinom Lutherom, ktorý na dvere chrámu v univerzitnom meste Wittenberg pribil svojich 95 téz^A. Luther zverejnením svojich téz vyzval na debatu o učení katolíckej cirkvi a jej praktikách – a týmto aktom ju súčasne aj otvoril. Protestantská reformácia sa stala oživujúcim plameňom Svätého Ducha na očistu cirkvi a volaním po návrate k pravdám evanjelia. To viedlo k odmietnutiu ľudskej náboženskej tradície považovanej za rovnocennú s Božím slovom, k navráteniu Boha späť do stredu ľudského života, myslenia a všetkého diania, k dôrazu na neschopnosť ľudstva spasíť sa a na potrebu samého Boha ako Vykupiteľa z našich hriechov jedine jeho milosťou a napokon k vyvýšeniu slávy, majestátu, výnimočnosti a dostatočnosti Pána Ježiša Krista, ktorý jediný zabezpečuje plné a dokonalé spasenie.

Bol to prelom v smerovaní cirkvi 16. storočia. Bola to snaha o jej obnovu návratom k apoštolskému obdobiu ako v učení, tak aj v praxi. Trvalé dedičstvo protestantskej reformácie je uchované v piatich reformačných sola, v piatich latinských výrazoch, ktoré prišli do cirkvi prostredníctvom reformátorov v počiatočných a počas reformácie. Vidíme ich ako Boží zásah do histórie cirkvi a ako jeho dar a prostriedok reformátorom na prinavrátenie cirkvi k autorite apoštolov a prorokov jej ranej éry v dobe 1. storočia. Sú to vyhlásenia, ktoré majú v latinčine znenie:

1. Sola scriptura (jedine Písmo),

2. Sola fide (jedine viera),

3. Sola gratia (jedine milosť),

4. Solus Christus (jedine Kristus) a

5. Soli Deo glória (jedine Bohu patrí sláva).

Rôzne literárne zdroje ich uvádzajú v rôznom poradí. Všetky sú však rovnako dôležité, a preto na poradí nezáleží. Okrem toho, že sú všetky rovnako dôležité, vyznačujú sa ešte aj tým, že majú jedno spoločné, a tým je slovo sola – a to je to slovo, o ktoré sa v reformácii viedol boj.

Latinské *sola* (z adjekt. solus, sola, solum) sa do slovenčiny prekladá nasledovnými slovami^B: jedine, len, iba, samotná/samotnou, jediná/jedinou, samojediný, samotný/samotnému (soli), ktoré sú v týchto výrazoch synonymami. Tak môžeme napríklad sola fide do slovenčiny preložiť ako jedine viera, jedine vierou, jedine z viery, iba vierou alebo aj (iba) samotnou vierou. Všetky tieto uvedené preklady majú rozdielnu zvukovú podobu, ale ich obsah a zmysel je vždy ten istý. Ktorý z nich sa použije, záleží na autorovi a kontexte.

Význam reformačných vyhlásení spočíva v tom, že všetky sú absolutistickými (výlučnými) tvrdeniami. Slová jedine, len, iba, samotná/ý nepripúšťajú inú možnosť ako tú, ktorá je vyjadrená

podstatným menom stojacim za nimi. Napríklad sola gratia znamená, že spasenie je iba z milosti/samotnou milosťou a z tohto niet výnimky. Teda spasenie je iba z milosti a nie je z ničoho iného, napr. nie je zo skutkov, ale ani z kombinácie skutkov a milosti. Podobne tak napr. soli Deo gloria znamená, že jedine, iba, samotnému Bohu patrí sláva a nikomu inému. Niet takej situácie a skutočnosti, žeby sláva patrila niekomu inému okrem samotnému Bohu.

Tvrdenia/vyhlásenia, z ktorých niet výnimky, sú veľmi závažné a dôležité a sú považované/brané za princíp. Princíp je univerzálne platné tvrdenie, z ktorého niet výnimky v celom nám známom bytí/existencii. To, čo sa považuje za princíp, z toho niet výnimky ako v materiálnom svete, tak ani vo svete duchovnom. Reformačných päť sola patrí medzi takéto princípy.^C

Súčasne sú aj indikátormi správneho pochopenia Písma a jeho správneho výkladu. Žiadne učenie, žiaden výklad nesmie odporovať týmto piatim sola. Všetky sola sú sitom, v ktorom uviazne všetko, čo nie je v zhode s Písmom alebo mu priam odporuje. Sú britvou, ktorá z učenia či výkladu odreže všetko, čo je nebiblické. Keď ich spolu so všeobecnými hermeneutickými zásadami výkladu Písma^D použijeme v učení a živote cirkevných zborov, určite nezablúdime od pravdy zjavenej Písmom.

Tak ako v počiatkoch reformácie, aj dnes päť reformačných sola smeruje ľudstvo k tomu, aby v strede prítomného, tak aj budúceho života každého človeka bol iba sám Boh. Stále ukazujú, že sme vo všetkom úplne závislí iba od Boha, ktorý nás stvoril na svoj obraz, od jeho zvrchovanej milosti a iniciatívy v našej záchrane a napĺňaní všetkých našich životných potrieb. Je užitočné si ich pripomínať a pamätať na ne ako na mimoriadne vzácne dedičstvo dané cirkvi.

Všetkým týmto piatim reformačným princípom sa chceme počnúc týmto číslom postupne venovať. Chceme si pripomenúť ich význam, odkaz a dôležitosť pre cirkev ako na počiatku protestantskej reformácie, tak aj v dnešných dňoch.

Zdroje a poznámky

^A Pavel Hanes Dejiny kresťanstva, vydalo Združenie evanjelikálnych cirkví v SR, Banská Bystrica 2016, A4, 429 strán, ISBN 80-88945-01-1.

^B Július Špaňár, Latinsko-slovenský slovník, Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava 1969.

^C V literatúre, hlavne teologickej, sa na označenie týchto päť sola okrem pojmu princíp používajú aj výrazy: reformačné prehlásenia, doktríny, prehlásenie reformátorov, reformačné zásady a ich ekvivalenty. Žiadne z nich však nevystihuje podstatu, ktorá je v piatich reformačných sola obsiahnutá. Vystihuje ju jedine slovo princíp, lebo len týmto slovom sa

označuje univerzálne platné tvrdenie, z ktorého niet výnimky v celom nám známom bytí. Je to univerzálne platné tvrdenie ako v materiálnom, tak aj v duchovnom svete. Takýmto princípom, univerzálne platnou pravdou, je všetkých päť sola. Vzťahujú sa nielen na duchovnú, ale aj na materiálnu realitu, lebo všetko existujúce vstúpilo do bytia stvoriteľským aktom večného trojjediného Boha. Princíp svojím obsahom a rozsahom platnosti považujeme za širší pojem ako doktrína a iné pomenovanie týchto sola. Z uvedených dôvodov v tomto, ale aj v nasledujúcich článkoch venovaných reformačným sola používame pre ne označenie princípy.

^D Pozri napr. články autora Martina Leecha v časopise Solas: „Dôležitosť vykladania Písma“ (číslo 6, jar 2010), „Princípy porozumenia významu Božieho slova“ (číslo 7, leto 2010) a „Aplikácie princíпов“ (číslo 8, jeseň 2010) – ich plné znenie sa nachádza aj na web stránke <http://casopis.solas.sk/casopis>.